

Държавното ловно стопанство „Витиня“ – за хората, чиято грижа гарява живот

За начало на Държавното ловно стопанство „Витиня“ се смята 1928 г., когато държавната гора „Витиня“ е обявена за развъдник на едър дивеч – сърни.

Като териториално поделение на Северозападното държавно предприятие – Враца, стопанисва горите и дивеча на 16 504.4 ха – държавни горски територии. Те са разположени в Мургашкия дял на Западна Стара планина и се характеризират с типично планински релеф и мрежа от била и дерета. Най-разпространени са чистите букови насаждения, но също и тези от габър, зимен дъб и блазун. Създадени са и се развиват добре култури от бял и черен бор, смърч, зелена дугласка. Почвата в района е кафява горска, бедна, на места каменеста, пострадала в миналото от ерозионни процеси. Най-високата точка е 1645 м н.в. – северно от връх Мургаш, а най-ниската е 375 м н.м. – при с. Врачеш. Средната лесистост е 79.95 %.

ДЛС „Витиня“ се намира на територията на общините Ботевград, Горна Малина, Елин Пелин, Своге и Кремиковци. В границата му са разположени 7 населени места.

От 2013 г. Стопанството притежава Сертификат за управление на горите за съответствие с изискванията на FSC, като догодина му предстои пресертификация.

ДА СЕ ЗАПОЗНАЕМ

Територията на Държавното ловно стопанство „Витиня“ започва недалеч от натоварената пътна артерия на едноименния планински проход, разположен северно от главното било на Стара планина, което условно разделя страната на северна и южна. Екипът ни е очакван гост в

новата му административна сграда, завършена преди месеци. Проектът на сградата е представен през 2008 г. на честването на 80-годишнината на Стопанството, когато е направена и първата копка. По повод юбилея тогава е издадена и книгата на д-р инж. Георги Стенин „80 години Държавно ловно стопанство „Витиня“. В

него започва трудовият му път през 1962 г., когато то е Учебно-опитно ловно стопанство, и тук продължава като ръководител по времето, когато то е Ловно стопанство „Витиня“ и Представително ловно стопанство „Мургаш“, полагайки основите на ловното дело.

Посреща ни колективът на Стопанството, който по думите на директора инж. Филип Ковашки, е най-големият му актив – общо 55 служители, 9 от които инженери. Близко половината от тях са ангажирани с опазването на територията и дивеча, като често пъти това е свързано и с нощни дежурства. Монтирани са камери за наблюдение, а проверяващите разполагат с автокамера с термокамера.

Със спецификата на дърводобива в ДЛС „Витиня“ ни запознава инж. Румяна Гетовска – зам.-директор, специалист с 35-годишен опит, уважавана от колегията и заради значителния ѝ принос за оцеляването на

Колективът на Стопанството с директора инж. Филип Ковашки (на първи ред в средата), зам.-директора инж. Делян Ослеков (отдясно), зам.-директора инж. Румяна Гетовска (отляво) и главния счетоводител Детелина Стаменова-Петкова

Отлично възобновените след ледолома през 2007 г. гори

Ловният дом „Витиня“

Стопанството през годините на прехода и по-нататъшното му развитие. Приходите му се формират основно от продажбата на дървесина и услугите по линия на организиран ловен туризъм. Разделено е на 3 горскостопански участъка – „Витиня“, „Врачеш“ и „Търсава“, а средногодишното ползване на дървесина по горскостопански план е 30 191 м³ лежаща маса. Разполага с две собствени бригади с общо 7 работници, с помощта на които се извършва една четвърта от дърводобива, или около 7000 м³ дървесина на година. Работи се с трактор „TAF“, специализиран трактор „Timberjack“ и с въжена линия „Valentini“. Останалата част от добива на дървесина е възложена на фирми. Предвид по-голямото търсене на дървата за огрев за местното население тази година, Стопанството е осигурило двойно повече количество в сравнение с предишни години.

Любопитни сме да разгледаме територията му и потегляме по тесните планински пътеки, на места граничещи с дълбоки дерета.

В огряната от топлото слънце и есенните багри планина зам.-директорът по ловната дейност инж. Делян Ослеков ни показва естественото възобновяване от бук на мястото на поразените от ноемврийския ледолом през 2007 г. дървета. Тогава бедствието засяга хиляди хектари гори в западния дял на Балкана – основно на Витиня, но и край Своге, Етрополе, гр. Елин Пелин и Ботевград. В района на ДЛС „Витиня“, което е с 22 000 ха горска площ, за една нощ е съсипана една десета от нея. Унищожени са едни от най-ху-

бавите семенни букови насаждения в България, като са повалени над 200 000 м³ дървесина. Разбира се, пред Стопанството стои тежката задача да усвои ледоломната маса и да пристъпи към възобновяването на горите. Днес виждаме, че тези дейности са извършени изключително успешно. За изминалите 15 лета гората се възстановява и младите букови и габрови дървета са над 7 м, а някои са достигнали и до 10 м височина. И макар че на някои места още личат раните от бедствието и се виждат пречупените и изсъхнали дървета, останали навремето неусвоени, за да не се повреди тръгналият подраст, възобновената гора радва окоето на лесовъда, отново доказал, че е съзидател.

По линията на организиран ловен туризъм Ловното стопанството посреща туристи от страната и чужбина, основно от Европа – Австрия и Германия. Разполага с Ловен дом с впечатляваща трофейна зала. Благородният елен, който и до ден днешен е емблемата на „Витиня“, е основен вид, а ловът му е съпътстван от този на елен лопатар, сръндак, муфлон, дива свиня. След приложените мерки за борба с африканската чума по свинете са запазени около 10 % от запаса на дивата свиня, което е и при-

чината за силно ограничения ъ лов през миналата година, и предстои дълъг период на възстановяване на популацията с добри трофейни качества.

В базите за интензивно стопанисване на дивеча се отглеждат благороден елен, елен лопатар, сръндак, муфлон, дива свиня, тибетски як. Държавното ловно стопанство „Витиня“ е единственото в България и Европа, което е съхранило на територията си стадо тибетски якове. Те също са обект на ловен туризъм заради стойността на животното като трофей.

ДЕЛНИКЪТ

Инж. Ослеков разказва, че ДЛС „Витиня“ е типично планинско ловно стопанство – тук зимният период е дълъг и при снеговалеж се натрупва сравнително голяма снежна покривка. Характерна е по-бедната хранителна база за дивеча, защото географските условия не позволяват да бъде произведен по-питателен за дивите животни фураж от засетите овес, ръж, които не се жънат, а са оставени за паша, и земна ябълка. Всяко подходящо място е обработено за дивечова нива, но те са маломерни – от 50 м² до 10, 15 или 20 декара. Миналата година за пръв път е засята дългогодишна тревна смес, препоръчана от специалисти като подходяща за терена и надморската височина, на възможно най-добрата почва в района и засега резултатът е задоволителен.

Обработването на дивечови ниви обаче е недостатъчно условие за поддържането на високи дивечови запаси, видово разнообразие и ценни ловни трофеи. Около тези, покрай

Царевичният силаж

които минаваме, са изградени хранилки, като по-големите, които виждаме от пътя, събират по 10 чувала царевица и 20 бали люцерна. Когато те са пълни с фураж, служителите са спокойни, че дори при обилен снеговалеж и непристъпни пътища храната за дивеча ще е достатъчна поне за седмица и животните няма да гладуват, докато пътищата бъдат почистени.

Дивечът се нуждае от целогодишно подхранване с фураж – през различните сезони той получава от него това, което не може да си осигури по естествен път в природата. Сочният фураж като силаж, фуражни цвекло и тиква е от изключителна важност, наред с грубия фураж, който трябва да бъде разнообразяван. Различните видове концентрирани фуражи – в комбинация с гранулирани, дават на дивеча необходимите микро- и макроелементи. Подхранването на дивеча с микс от силаж, в комбинация с концентриран, груб и други сочни фуражи е известна практика в Европа и по света, но у нас тя се разпространява сравнително отскоро и на малко места. „Витиня“ ще бъде първото от всички държавни ловни стопанства на територията на Северозападното държавно предприятие, което ще въведе през предстоящия зимен сезон подхранване и със силаж – подготвени са 100 тона. За да посрещне разходите в грижите за дивеча ДЛС „Витиня“ си партнира с фирма, като според съвместния договор разходите му са разделени на две – половината от тях ги поема Стопанството, останалата част – частният партньор,

включително и тези за покупката на фураж. В изпълнение на договорните си отношения със Стопанството тя получава правото нейни гости да ловуват с предимство, естествено, по правилата и цените за ползване на дивеч за организирания ловен туризъм в България, утвърдени от Министерството на земеделието.

По пладнe с подготвени фотоапарати търпеливо чакахме за срещата, която може да се наблюдава само на територията на ДЛС „Витиня“. Привлечени от сочния фураж, който бе разхвърлян по поляната в Базата за интензивно стопанисване на дивеч „Ачар“, семейство тибетски якове се присъединява до хранещите се елени и кошути. На Континента са рядко срещани – могат да бъдат видени в зоологическите градини, включително и в Софийската.

Страната ни получава животните от Монголия малко преди политическите промени през 1989 година. Чрез Аграрно-промишления комплекс „Средец“ са внесени 200 бр. за развъждането им по високопланин-

ските пасища под връх Мургаш. Със закриването на комплекса започва поголовното им избиване от браконieri. Останалите 6 представители на вида са запазени зад оградата на Ловното стопанство и днес наброяват 19. Всяка година стадото се подмладява с раждането на 7 – 8 малки, но не всички от тях оцеляват. Тибетският як се използва за нуждите на организирания ловен туризъм, защото е нужно популацията му да се регулира. Планът за отстрел е по 4 животни на година. Засега няма интерес за тяхното разселване по други ловни стопанства или в частни такива, вероятно защото са вид, който не е много разпространен в Европа, а няма как да се внесе от страни, извън Европейския съюз, за да се разнообрази генетичният материал на стадото.

Докато се любиме на прекрасните животни, разговаряме с дългогодишния дивечовед Георги Након, който разхвърля по поляната сочен фураж. Наричат го живата история на Стопанството, защото се грижи за дивеча в продължение на 46 години, опазва, поддържа и ремонтира загражденията. Споделя, че обича работата си заради възможността постоянно да е покрай красивите обитатели на гората. В подхранването му помага Петър Пашов, който е започнал работа в Стопанството на 24-годишна възраст като тракторист и сега извозва фураж за дивеча с колесния трактор, а през зи-

ДЛС „Витиня“ е дом на стадото тибетски якове близо 30 години

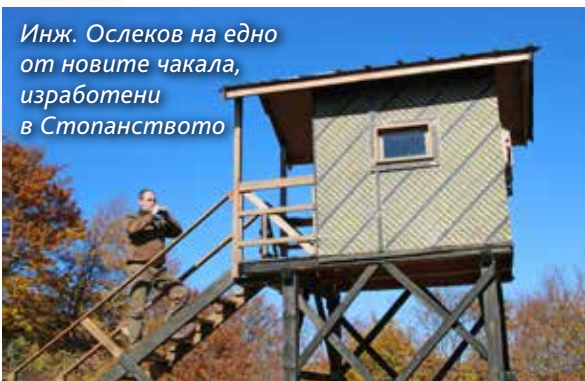

Инж. Филип Ковашки, Георги Након, Стоян Танковски и Петър Пашов (от дясно наляво)

Инж. Ослеков на едно от новите чакала, изработени в Стопанството

мата се бори с преспите и почиства горските пътища с булдозер.

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

Пред стопанисването на дивеча върху територията на Стопанството се открояват няколко съществени предизвикателства. Запасите на основните видове дивеч в базите за интензивно развъждане на дивеча са неколкостратно завишени. В същото време през последните години не е воден необходимият селекционен отстрел, което влияе както на способността на популациите да формират ценни трофеи, така и върху средствата за фураж за целогодишното подхранване. Нужно е числеността на дивеча да се регулира и да бъде сведена до нормално допустимите запаси и за да не бъде унищожавана тревната, храстовата и дървесната растителност в оградените територии.

С пролетния прираст от тази година благородният елен в стопанството достига 400 броя. Данните за популацията са около средните – 80 % от зрелите кошути раждат и съумяват

Сертифицираната кланица

да отгледат малки, благодарение на грижите на служителите. Средно около 50 животни на година са пускани извън оградата, след като бъдат маркирани. Благодарение на разселването им по билото на Стара планина, близо до Стопанството, популацията на свободния благороден елен в района е с висока численост.

През 2015 г. ДЛС „Витиня“ започва да развива допълнителна дейност – на територията вече работи сертифицирана кланица. На добитата от лова продукция – основно от бла-

городен елен, е придадена добавена стойност – тя достига до клиента като траен продукт, много търсен и ценен от почитателите на дивечовите специалитети. За целия процес по производството му се грижат Донка Шишкова и Стоян Танковски, който е дивечовъд, но работи и като технолог в цеха. Важно е за

Стопанството това производство да може да се поддържа.

Особено тревожно предизвикателство, което се отчита от всички горски поделения в страната и естествено засяга дейността в ДЛС „Витиня“, е липсата на квалифицирана работна ръка в дърводобива.

Срещата с експертите от Стопанството ни оставя с убеждението, че за отглеждането на дивеч с ценни трофейни качества, добър генетичен потенциал и здравословно състояние отлично подготвените и всеотдайни ловни служители полагат много усилия. Както се казва, тук никой не си гледа часовника, а задачите, които има да изпълнява. Когато подборният отстрел на дивеча в оградените територии е приоритет, желаният резултат – селектирането на екземпляри, достигнали максимума в своето трофейно развитие и генетичен потенциал, няма да закъснее.

Паметната плоча на инж. Юри Миков

Паметна плоча с лика на инж. Юри Миков – директор на ДЛС „Витиня“ от 2002 до 2011 г., посреща и изпраща всеки ден служителите на Стопанството.

Много от тях са споделяли делника му години наред и са запазили незабравими спомени за човека и ръководителя. До назначаването на инж. Миков за директор дивечовите запаси са сведени до минимум вследствие на браконьерски набези. Заслугата му е, че успява да

ги възстанови до предвидените в ловностопанските проекти, а след това и да ги увеличи, което поставя на високо ниво организирания ловен туризъм и води до увеличаване на приходите от ловностопанска дейност. Пословични са усилията му за ликвидиране на браконьерството. Благодарение на отличната организация на дърводобива, създадена от инж. Миков, за 7 години са овладени последствията от ледолома от 2007 година.

Екип на сп. „Гора“